

KPI-brief

เกาะสนามงานสัมมนา

สัมมนาวิชาการ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพอากาศ

วาระเร่งด่วนแห่งชาติ
ในการแสวงหาเครื่องมือ
เพื่อคุ้มครองสิทธิในชีวิตของ
ประชาชน

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า จัดโครงการสัมมนาเรื่อง “คุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพอากาศ: วาระเร่งด่วนแห่งชาติในการแสวงหาเครื่องมือเพื่อคุ้มครองสิทธิในชีวิตของประชาชน” เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2566 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาในฐานะผู้แทนของประชาชน มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพิจารณาและเสนอกฎหมายเพื่อการสร้างสิ่งแวดล้อมทางอากาศที่ดีภายหลังจากประชาชนต้องประสบกับปัญหามลพิษทางอากาศที่มีค่าสูงเกินมาตรฐาน โดยการสัมมนา มีประเด็นในการอภิปรายดังต่อไปนี้

10
2566

การสัมมนาเริ่มจากการบรรยายพิเศษเรื่อง “การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ: มุมมองกฎหมายระหว่างประเทศ กติกาสากล และแบบอย่างที่ดี” โดย ศ.ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒน์พานิช กล่าวว่า การจัดการปัญหามลพิษทางอากาศถือเป็นวาระสำคัญในระดับสากล ซึ่งใน ค.ศ. 2022 องค์การสหประชาชาติ (United Nations หรือ UN) ได้มีมติรับรองว่า สิ่งแวดล้อมที่สะอาดถือเป็นเรื่องสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ และรัฐต้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าวของประชาชน โดยอาจแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 กลุ่มตามที่มีบัญญัติไว้ในตราสารระหว่างประเทศที่มีชื่อว่า UN Guiding Principle on Business and Human Rights ดังนี้

1

ภาครัฐ

ฝ่ายบริหาร และ ฝ่ายนิติบัญญัติ ต้องตรากฎหมายเรื่องสิ่งแวดล้อมสะอาดให้ครอบคลุมในทุกประเด็น ตลอดจนการคำนึงถึงคนรุ่นใหมในอนาคต (future generation) ขณะที่ **ฝ่ายตุลาการ** ต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนในการร้องเรียนเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

2

ภาคเอกชน

ผู้ประกอบการธุรกิจ ต้องประเมินผลอย่างรอบคอบว่าการประกอบธุรกิจได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากเท่าใด เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนหรือไม่ และจะมีมาตรการแก้ปัญหาอย่างไร

3

ภาครัฐ&ภาคเอกชน

ภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีมาตรการเยียวยาประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้น รัฐต้องทำให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในเรื่องการรวมตัวเพื่อผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดีเช่นกัน กล่าวคือ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบ ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการหรือนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังการบรรยายพิเศษ เป็นการนำเสนอมุมมองต่อการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยมีการนำเสนอ **3 อากัศย์** ต่อไปนี้

อากัศย์ที่ 1

“การวิเคราะห์เชิงประเด็นรากเหง้าปัญหามลพิษทางอากาศ แนวทางและกลไกการจัดการที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในแต่ละกรณี”

โดย
นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
สมาชิกวุฒิสภา

การบรรยายในฉากทัศน์ที่ 1 ผู้บรรยายได้แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ความรุนแรงของมลพิษทางอากาศที่มีเพิ่มขึ้นทุกปี โดยสรุปว่า การที่มลพิษทางอากาศมีค่าสูงเกินมาตรฐานทุกปีนั้น เป็นเพราะการขยายตัวของของการเผาป่าเพื่อทำการเกษตรซึ่งมีมากทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้บรรยายได้เสนอแนะการแก้ไขปัญหาว่าต้องจัดการกับกลุ่มคนที่เผาป่า อย่างไรก็ตาม ป่าในแต่ละพื้นที่มีความกว้างใหญ่จึงเป็นไปได้ยากที่เจ้าหน้าที่รัฐจะสามารถจับกุมผู้เผาป่าได้ทุกราย ดังนั้น รัฐต้องมีการสำรวจและวิเคราะห์พฤติกรรมการเผาป่าในแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างเช่น

ในพื้นที่ป่าแห่งหนึ่ง ผู้เฒ่าป่าเริ่มเฒ่าป่าจากบริเวณใดก่อน เพราะเหตุใดผู้เฒ่าป่าจึงเลือกเฒ่าป่าเพื่อการเกษตรในบริเวณนี้ นายทุนกลุ่มใดที่มีอิทธิพลในการเฒ่าป่าเพื่อทำการเกษตรในบริเวณดังกล่าว เป็นต้น เมื่อรัฐได้วิเคราะห์ข้อมูลเช่นนี้แล้ว ก็สามารถจัดทำรายงานและหามาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นหลักฐานทางกฎหมายในการดำเนินคดีอีกด้วย

สำหรับการแก้ปัญหาผู้เฒ่าป่าในประเทศเพื่อนบ้าน ผู้บรรยายยอมรับว่าเป็นเรื่องยาก แต่ก็

สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการหามาตรการกีดกันสินค้านำเข้าที่มีกระบวนการผลิตซึ่งเกี่ยวข้องกับการเฒ่าป่า เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีการปล่อยให้นำเข้าอย่างเสรี หรือการเจรจาบริษัทแม่ซึ่งอาจอยู่ในประเทศไทยให้มีมาตรการกำกับมิให้บริษัทย่อยซึ่งออกไปทำธุรกิจอยู่นอกประเทศ สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มิเช่นนั้น ทางรัฐบาลไทยอาจดำเนินคดีต่อบริษัทแม่แทนได้ เป็นต้น

โดย
พศ.สนาชัย สุนทรอนันตชัย
อาจารย์คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ฉากทัศน์ที่ 2

“การตราพระราชบัญญัติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดโครงสร้างระบบและกลไกเพื่อควบคุมแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิในชีวิตและสุขภาพของประชาชน”

การบรรยายในฉากทัศน์ที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รับทราบว่าปัจจุบัน ในภาคประชาสังคมได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติอากาศสะอาดเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

โดยผู้บรรยายในฐานะหนึ่งในคณะทำงานร่วมกับเครือข่ายอากาศสะอาดแห่งประเทศไทย ก็เป็นหนึ่งในผู้เสนอร่างดังกล่าว โดยผู้บรรยายได้บรรยายให้เห็นว่า ถึงแม้ประเทศไทยมีมาตรการและหน่วยงานที่แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่มากมาย แต่ปัญหาคือเป็นการทำงานที่ไม่สามารถบูรณาการร่วมกันได้ กล่าวคือในแต่ละหน่วยงานต่างก็แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมกันตามหน้าที่ของตนเอง เช่น กรมควบคุมมลพิษ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมไม่ให้ค่ามลพิษทางอากาศสูงเกินมาตรฐาน, กรมการขนส่งทางบก ซึ่งมีหน้าที่จัดระเบียบการใช้ยานพาหนะอันรวมถึงการควบคุมการปล่อยควันรถ, กรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมมิให้โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยสารเคมีออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไปเกินค่ามาตรฐาน เป็นต้น ทำให้ในท้ายที่สุดเมื่อมลพิษทางอากาศได้เข้าสู่ระดับวิกฤตแล้ว ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบเพราะถือว่าหน่วยงานตนได้ทำหน้าที่แล้ว

ผู้บรรยายในฐานะตัวแทนของเครือข่ายอากาศสะอาดแห่งประเทศไทยยังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ ซึ่งมีสาระสำคัญ 8 ประการอันได้แก่

1. บัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิที่จะหายใจในอากาศที่สะอาด
2. บัญญัติให้มีดีสิ่งแวดล้อมและมีดีสุขภาพเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กัน
3. บัญญัติให้มีการกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดที่มีระเบียบและขั้นตอนชัดเจน
4. บัญญัติให้มีการลงโทษควบคู่กับการจูงใจ
5. บัญญัติให้มีการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม
6. บัญญัติให้เปิดช่องแก้ปัญหาในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ
7. บัญญัติให้มีการทำงานเชิงระบบแบบบูรณาการร่วมกัน
8. บัญญัติให้มีการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน

วาทกรรมที่ 3

**“การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริม
และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535
และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง”**

โดย
พศ.ดร.กฤษฎากร ว่องวุฒิกุล
อาจารย์คณะนิติศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

การบรรยายในฉากทัศน์ที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่ถึงแม้ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในการบริหารจัดการอากาศสะอาดโดยตรง แต่ก็มีกฎหมายอื่น ๆ ที่สามารถนำมาบังคับใช้เพื่อใช้แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศได้อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งบัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อกำหนด ตรวจสอบ แก้ไขค่ามาตรฐานของมลพิษในสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการดังกล่าวมิได้ทำหน้าที่เพียงลำพัง หากแต่ได้บัญญัติให้ต้องสร้างความร่วมมือหรือประสานงานร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังบัญญัติให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเพื่อตรวจสอบโครงการหรือนโยบายต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ ดังนั้น จึงขอยอมรวมถึงโครงการหรือนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ผู้บรรยายได้สรุปว่า กฎหมายที่มีอยู่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศ แต่ความท้าทายคือทำอย่างไรให้กฎหมายที่มีอยู่จะถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

...ผู้เข้าร่วมการสัมมนามีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า
**มลพิษทางอากาศควรถือเป็นวาระเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทย
ต้องเร่งแก้ไข เพราะปวงชนชาวไทยทุกคน
ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย
มีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี**

มาตรการในการแก้ไขปัญหานั้นมีอยู่หลายแนวทางตามที่ผู้บรรยายได้บรรยายในแต่ละฉากทัศน์ และล้วนแต่มีประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตาม แนวทางเหล่านี้ย่อมไม่เกิดประโยชน์ หากทุกภาคส่วนในสังคมไม่นำมากบถนพิจารณาและให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง

วันเวลา : 5 เมษายน 2566

จัดโดย : สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

สถานที่ : ห้องจัดสัมมนา บี-2 FI.บี1 อาคารรัฐสภา

บรรยายพิเศษ : ศ.ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิทยากร : 1. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ สมาชิกวุฒิสภา ประธานคณะอนุกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
2. พศ.ดร.กฤษฎากร ว่องวุฒิกุล อาจารย์คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. พศ.รณชัย สุนทรอนันต์ชัย รองคณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ผู้สรุป : นายธนวัฒน์ รุ่งเรืองตันตสุข นักวิชาการ สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

ผู้ออกแบบ : นายรัชชดล รัตนวิเชียร พนักงานโสตทัศนศึกษา สถาบันพระปกเกล้า

CONTACT US

KPI-brief

LINE Official
สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา

ติดตามสัมมนาย้อนหลัง

02-141-9558

www.kpi.ac.th